

kritieken

Graf dirigeert meesterlijk in groots Matinee-programma

Klassiek

Radio Filharmonisch Orkest, Cappella Amsterdam en solisten olv van Hans Graf in de ZaterdagMatinee van 7/4 in Concertgebouw, Amsterdam. Uitzending vanavond via Radio 4 om 20 uur. De tv-registratie volgt op latere datum.

Het programmeren van een concertprogramma. In de ZaterdagMatinee is dat al decennialang tot hoge kunst verheven. Soms blijkt die programmeringskunst alleen op papier te werken, maar afgelopen zaterdag was er weer zo'n prachtig samenspel van composities dat niet alleen de hersenen maar ook de oren deed tintelen. Onverwachte dwarsverbanden via notenbalken, waarop drie componisten respectievelijk in 1899, in 1925 en in 1973 hun weergalozes noten krabbelden en die deze middag tot een schitterend geheel werden gesmeed.

Je kunt nog zo'n mooi concertprogramma hebben samengesteld, de sleutel tot het slagen ervan ligt uiteindelijk bij de uitvoerenden. Bij de ZaterdagMatinee hebben ze wat dat betreft door de jaren heen ook al bijzonder hoog gescoord. Aan het programma waar we het nu over hebben – 'Clocks and Clouds' van György Ligeti, 'Nocturnes' van Claude Debussy en 'L'enfant et les sortilèges' van Maurice Ravel – was in eerste instantie dirigent Ingo Metzmacher gekoppeld. Die gaf zijn dirigeerbeurt eind vorig jaar al terug – vorige week kon Metzmacher in de matinee overigens wegens ziekte ook al niet dirigeren – waardoor de Matinee op zoek moest naar een vervanger die het complete programma zou kunnen overnemen. Die vervanger was de Oostenrijker Hans Graf, ooit leider van het Mozarteum Orkest in Salzburg en nu chef-dirigent van het Houston Symphony Orchestra.

Een vondst, deze Graf. Hier dirigeerde hij niet lang geleden als gast het Koninklijk Concertgebouworkest, waar Graf naar verluidt een deceptie aan overhield. Bij het Radio Filharmonisch Orkest zal hij dat gevoel beslist niet gehad hebben en de musici al evenmin. Het RFO musiceerde in verschillende samenstellingen de hele middag op groots niveau. Graf was daarbij meteen al in Ligeti's waanzinnig mooie 'Clocks

and Clouds' een baken van rust en precisie. Met geraffineerde kleine gebaren haalde Graf de essentie uit de zoemende wirwar van vijf fluiten en evenzovele klarinetten die het stuk in gang zetten. Versnellingen en vertragingen in Ligeti's compositie werden haast ongemerkt gerealiseerd, alsof Graf in een auto met automatische versnelling reed. De woordloze bijdragen van de twaalf vrouwen uit Cappella Amsterdam voegden zich fantastisch in de kleuren van de instrumenten. Mooi hoe Graf de klank en tempo naar het slot toe liet verpieteren, een beetje als Ligeti's beruchte compositie voor honderd metronomen die heel verschillend tikkend één voor één aan hun eind komen.

In Debussy's 'Nocturnes' waren de zangeressen van Cappella Amsterdam wederom goed op dreef. Graf bleef ook hier de rust en de precisie zelve en behield opvallende souplesse in de hoekige crescendo van het tweede deel. Hoofdonderdeel van het programma was Ravel's sferische wonder-operaatje 'L'enfant et les sortilèges', waarin een ondeugend kind belaagd wordt door de dingen en de dieren die hij gemaltraiterd heeft. Klokken, theepotten en -kopjes, vuur en fauteuils komen dreigend tot leven; libelles, eekhoorns, bomen en nachtegalen blijken te kunnen praten. Voor al deze kleine, maar moeilijke rolletjes had de Matinee een keur aan jonge zangers bij elkaar gesprokkeld; zangers die bijna allemaal geheel of gedeeltelijk in Nederland zijn opgeleid. Mooi zo! Het was bovendien een feest om naar te luisteren. De mooie moeder van Marjolein Niels, die doubleerde als kopje en libelle, de met perfecte precisie op hol slaande slingerloze klok van Wiard Witholt (tevens krolse kat), het welluidende stoeltje van Marina Zyatkova (ook nog vleermuis en herderinnetje-op-het-behang) en de prachtige eekhoorn van Anne-Theresa Albrecht (net zo mooi als aanminnige poes), het klonk allemaal even mooi en perfect voorbereid. Victoria Simmonds was goed als het onmogelijke kind, dat aan het eind door alle 'sortilèges' als 'bon', 'sage' en 'doux' werd toegezongen. Ook hier was het Graf die met zijn precisie en terughoudendheid het meesterschap van Ravel blootlegde.

Peter van der Lint